

BOSHLANG'ICH SINIF O'QUVCHILARIDA MULOQOTCHANLIKNI RIVOJLANTIRISHDA ART-TERAPIYANING O'RNI

Xudayqulova Laylo Choriyevna
Chirchiq Davlat Pedagogika Universiteti
Pedagogika va psixologiya
yo'nalishi magistranti

Kalit so'zlar: art-terapiya, muloqot, psixologiya, aloqa, faoliyat.

Annotatsiya: Ushbu maqolada Boshlang'ich sinf o'quvchilarida muloqotchanlikni rivojlantirishda art-terapiyaning o'rni bayon etiladi. Ilmiy fikrlar faktlarga asoslanib xulosalanadi.

Zamonaviy jamiyatda ro'y berayotgan o'zgarishlar shaxsga bo'lgan talablarning doimiy o'sishini va shuning uchun turli xil ijtimoiy institutlar doirasida o'qitish, tarbiyalash va rivojlantirishni belgilaydi. Shu tufayli integratsiya jarayonlari va globallashuv shaxsning rivojlanishining kommunikativ tarkibiy qismiga alohida ahamiyat beriladi, bu esa o'z navbatida tadqiqotchilarning e'tiborini boshlang'ich maktab yoshiga faol sotsializatsiya, "dunyoga chiqish", atrofdagi odamlar bilan munosabatlarni rivojlantirish qobiliyatini rivojlantirish bosqichi sifatida jalb qiladi. Ta'lim amaliyotida bolaning tayyor bilimlarni o'zlashtirishi zaruriyatidan uning o'qituvchi va sinfdoshlar bilan faol o'zaro munosabatlariga o'tish rejalashtirilgan bo'lib, bu sinfda birgalikdagi kognitiv faoliyatni ta'minlaydigan, ma'lumot almashishga, aloqalarni o'rnatishga, tashkil etishga va amalga oshirishga hissa qo'shadigan boshlang'ich maktab o'quvchilarida kommunikativ universal ta'lim harakatlarini shakllantirish va rivojlantirishga e'tiborni talab qiladi.

Sinfda shaxslararo idrok. Yetarli va yuqori darajada shakllangan kommunikativ universal ta'lim harakatlarini bolaga tinglash va muloqotga kirishish, muammolarni jamoaviy muhokama qilishda, tengdoshlari bilan birgalikdagi bilim va ijodiy faoliyatda ishtirok etish imkonini beradi. Universal ta'lim harakatlarini tushunchasi kontekstida aloqa va ijtimoiy o'zaro ta'sirning semantik tomoni sifatida tushuniladi va uning asosiy tarkibiy qismlari quyidagilar bilan ifodalanadi: bolaning kattalar va tengdoshlari bilan muloqot qilish zarurati; ma'lum og'zaki va og'zaki bo'lmagan aloqa vositalariga ega bo'lish; hamkorlik jarayoniga ijobiy munosabat; aloqa sherigiga yo'naltirish; suhbatdoshni tinglash qobiliyati.

Boshlang'ich maktab yoshi kommunikativ universal ta'lim harakatlarining ushbu asosiy tarkibiy qismlarini shakllantirish uchun qulaydir, chunki ta'limning dastlabki bosqichida bolaning individual yutuqlari, uning yutuqlari motivatsiyasi, namoyon bo'lgan tashabbuslar va mustaqillik birinchi marta ijtimoiy ma'no va ahamiyatga ega bo'ladi. Biroq, A. F. Anufriev, V. S. Kazanskiyning so'zlariga ko'ra, boshlang'ich maktab o'quvchilarining 15% dan 60% gacha o'rganishda qiyinchiliklar mavjud bo'lib, ular ko'pincha aloqa bilan bog'liq (tajovuzkorlik, dushmanlik, past empatiya bilan). Ushbu mualliflarning asarlarida boshlang'ich maktab o'quvchilarining kommunikativ harakatlarni o'zlashtirishdagi muvaffaqiyatlari parametrlari, mezonlari, darajalari ishlab chiqilgan va nazariy jihatdan

asoslangan. Shu bilan birga, ilmiy nashrlarda qo'shimcha ta'lim muassasalari doirasida yosh o'quvchilarda kommunikativ universal ta'lim harakatlarini shakllantirish masalalariga tadqiqotchilar e'tiborining yetishmasligi aniqlanishi mumkin.

Qo'shimcha ta'lim tizimida bolalar faoliyatining ijodiy yo'nalishlarining ustunligi tufayli Art - terapiya kommunikativ universal ta'lim harakatlarini shakllantirishning eng samarali vositasi hisoblanadi. Psixologik tuzatishdan chiqqan Art-terapevtik usul turli xil sharoitlarni yengib o'tish, shaxsning fazilatlari va xususiyatlarini, uning faoliyati va xatti-harakatlarini ijodkorlik, san'at yordamida rivojlantirish uchun ishlatiladi. K. Rudestanning so'zlariga ko'ra, Art-terapiyaning asosiy maqsadi o'zini namoyon qilish va o'zini o'zi bilish qobiliyatini rivojlantirish orqali shaxsning rivojlanishini uyg'unlashtirishdir; agressiya va boshqa salbiy his-tuyg'ularning ijtimoiy maqbul chiqishini ta'minlash; dunyo bilan o'zaro munosabatlarni qiyinlashtiradigan salbiy fikrlar va his-tuyg'ularni ishlab chiqish; ichki nazorat tuyg'usini rivojlantirish; shaxsni rivojlantirishning individual yo'nalishini yaratishga hissa qo'shadigan talqin va diagnostika xulosalari uchun materiallar olish; badiiy qobiliyatlarni rivojlantirish va o'z-o'zini hurmat qilishni oshirish (kuchaytirish).

L. S. Vigotskiy Art-terapevtik vositalarning psixologik tuzatish ta'sirining ikkita asosiy mexanizmini aniqladi. Birinchi mexanizm shundan iboratki, san'at maxsus ramziy shaklda ziddiyatli travmatik vaziyatni (masalan, kommunikativ qiyinchilik holatini) qayta tiklashga va ushbu vaziyatni sub'ektning ijodiy qobiliyatlari asosida bir xil ramziy qayta qurish orqali undan chiqish yo'lini topishga imkon beradi. Art-terapevtik vositalarning ikkinchi ta'sir mexanizmi estetik reaksiyaning tabiati bilan bog'liq bo'lib, bu ijodiy harakat natijasidan qoniqish reaksiyasiga salbiy hissiy reaksiyaning ta'sirini o'zgartirishga imkon beradi.

Art-terapiyaning rivojlanish imkoniyatlari muayyan kommunikativ qiyinchiliklarni boshdan kechirayotgan sub'ektga o'zini o'zi bilish, o'zini namoyon qilish va o'zini rivojlantirish uchun sharoit yaratib berish bilan bog'liq. San'at badiiy rivojlanishning muhim omili bo'lib, katta ahamiyatga ega

BIBLIOGRAFIK RO'YXAT:

1. Asmolov, A. G. boshlang'ich maktabda universal o'quv faoliyatini qanday loyihalash kerak. Harakatdan fikrga: o'qituvchi uchun qo'llanma /
3. Vygotskiy, L. S. bolalar psixologiyasi / L. S. Vygotskiy. - M., 1982 yil.- 336 p.
4. Kopitin, A. I. bolalar va o'spirinlar uchun Art-terapiya / A. I. Kopitin, E. E. Svistovskaya. - M.: Kogito Markazi, 2010 Yil. – 200 p.